

Mgr Natalia Banasik

Temat pracy doktorskiej: Rozwój wnioskowania społecznego u dzieci. Rozumienie ironii werbalnej a teoria umysłu”.

Promotor – prof. dr hab. Barbara Bokus

Streszczenie

Badania zawarte w projekcie dotyczą rozumienia wypowiedzi ironicznych przez polskojęzyczne dzieci w wieku czterech, pięciu i sześciu lat. Ich celem była próba odpowiedzi na pytania o to, czy już dzieci czteroletnie potrafią poprawnie odczytać znaczenie prostej wypowiedzi ironicznej, czy występuje zależność między tą umiejętnością a poziomem rozwoju teorii umysłu, jak rozumienie ironii zmienia się z wiekiem oraz o to, czy wybrane cechy wypowiedzi ironicznych mogą ułatwić ich zrozumienie. Dzieci badane były Zadaniem Rozumienia Ironii (Banasik, Bokus, 2012) oraz Testem Refleksji nad Myśleniem (Białecka-Pikul, 2012).

Wyniki pokazują, że już dzieci czteroletnie potrafią odczytać zamierzone znaczenie wypowiedzi ironicznej, i że nie ma różnicy w poprawności odpowiedzi w Zadaniu Rozumienia Ironii między nimi a dziećmi pięcioletnimi. Dzieci sześcioletnie natomiast radzą sobie istotnie lepiej niż dzieci czteroletnie, ale nie została wykazana różnica między dziećmi cztero- a pięcioletnimi. Potwierdzona została hipoteza o współwystępowaniu umiejętności rozumienia wypowiedzi ironicznych i poziomu rozwoju teorii umysłu, a po przeprowadzeniu analiz biorących pod uwagę poszczególne aspekty wiedzy o umyśle, okazało się, że rozumienie ironii koreluje istotnie tylko z wynikami zadania badającego rozumienie fałszywych przekonań pierwszego rzędu oraz z rozumieniem nieoczekiwanej tożsamości.

Porównania odpowiedzi dzieci na pytania dotyczące wypowiedzi ironicznej krytycznej i ironicznej, która nie zawiera krytyki pokazały, że dzieci czteroletnie lepiej radzą sobie z ironią, jeśli jest w niej zawarta krytyka, natomiast w grupach pięcio- i sześciolatków nie ma istotnych różnic w rozumieniu tych dwóch typów ironii. Również tylko w grupie dzieci czteroletnich wystąpiła różnica między rozumieniem wypowiedzi, które skierowane były przez osobę dorosłą do dziecka, a wypowiedzi, w których dziecko zwraca się do dziecka. Ten pierwszy typ ironicznych komentarzy okazał się łatwiejszy dla najmłodszych dzieci.

W pracy zostały również pokazane wyniki dotyczące odpowiedzi dzieci na pytania otwarte w zadaniu rozumienia ironii. Na podstawie zebranych danych stworzona została klasyfikacja uzasadnień dla wypowiedzi ironicznych tworzonych przez dzieci.